

3837361 SHCR/M : สาขาวิชา : ศาสนาเปรียบเทียบ ; อ.ม. (ศาสนาเปรียบเทียบ)

คำสำคัญ : สามเณร / การบวชเรียน / สถานภาพ / บทบาท / ปัญหา

สุนทร บุญสถิต : สถานภาพ บทบาท และปัญหาของสามเณรในสังคมไทย (THE STATUS, THE ROLES, AND THE PROBLEMS OF BUDDHIST NOVICES IN THAI SOCIETY). คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ : ทวีวัฒน์ ปุณฺณทริภิกษุ, Ph.D., วริยา ชินวรรโณ, Ph.D., สมภาร พรหมทา, Ph.D. 357 หน้า ISBN 974-664-771-7

พุทธบริษัท 4 คือ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก และอุบาสิกา สามเณรเป็นส่วนหนึ่งในภิกษุบริษัท เป็นบรรพชิตรุ่นเยาว์ซึ่งเตรียมจะอุปสมบทเป็นภิกษุในเมื่อมีอายุครบ 20 ปีบริบูรณ์ มีบทบาทในการศึกษา ปฏิบัติ และเผยแผ่พระธรรมคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเคียงข้างกับพุทธบริษัทอื่น ๆ ตั้งแต่ครั้งพุทธกาลจนกระทั่งถึงปัจจุบัน

ผลการวิจัยภาคเอกสารพบว่า สามเณรมีสถานภาพที่ด้อยกว่าภิกษุ เนื่องจากในที่สุดสามเณรต้องอุปสมบทเป็นภิกษุในเวลาต่อมา ในสมัยพุทธกาล ปัญหาข้อด้อยทางสถานภาพของสามเณร ได้รับการแก้ไขโดยบทพุทธบัญญัติ พระพุทธเจ้าทรงเป็นผู้นำของเหล่าพุทธบริษัทในการยกย่องเชิดชูเกียรติสามเณร ทรงประทานการอุปสมบทแก่สามเณรที่อายุยังน้อยแต่สามารถบรรลุคุณธรรมพิเศษ นับแต่สมัยหลังพุทธกาลเรื่อยมาจนกระทั่งพระพุทธศาสนาได้แพร่เข้ามายังดินแดนสุวรรณภูมิซึ่งรวมถึงประเทศไทยในปัจจุบันด้วย สถาบันพระมหากษัตริย์ได้เข้ามามีส่วนในการยกย่องสถานภาพและบทบาทของสามเณรเพิ่มมากขึ้น ตัวอย่างเช่น ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระราชโอรสผนวชเป็นสามเณร ทรงถวายการอุปถัมภ์แก่สามเณรที่มีความรู้ในปริยัติธรรมเป็นพิเศษ ประชาชนชาวไทย นิยมให้บุตรหลานบวชเรียนเป็นสามเณรในวัด จนกลายเป็นประเพณีการบวชเรียนในที่สุด ผลของการบวชเรียนตั้งแต่เป็นสามเณรนี้เอง ทำให้พระพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองคู่กับสังคมไทยมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

ผลการวิจัยภาคสนามพบว่า ส่วนใหญ่ของสามเณรและชาวพุทธกลุ่มตัวอย่าง มีทัศนคติที่ดีต่อการบวชเรียน ปัญหาการลดจำนวนลงของสามเณรไทยในปัจจุบัน มีสาเหตุจากการไม่นิยมส่งเสริมให้บุตรหลานบวชเรียนเป็นสามเณรของกลุ่มชาวพุทธที่มีความพร้อมด้านฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม สำหรับกลุ่มชาวพุทธที่มีแนวโน้มส่งเสริมให้บุตรหลานบวชเรียนเป็นสามเณรมากที่สุดคือ กลุ่มชาวพุทธที่ประสบปัญหาทางด้านเศรษฐกิจและปัญหาทางสังคม ในครอบครัวที่หัวหน้าครอบครัวมีสถานภาพเป็นหม้าย หย่าร้าง หรือเป็นผู้ปกครองของเด็กชายที่บิดามารดาเสียชีวิตหรือหย่าร้าง